

TRAFIKUTSKOTTETS BETÄNKANDE 14/2002 rd

Lagmotion med förslag till lag om försök med villkorlig körrätt

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 3 oktober 2002 en lagmotion med förslag till lag om försök med villkorlig körrätt (LM 99/2002 rd) till trafikutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- riksdagsledamot Raija Vahasalo, riksdagen

- äldre regeringssekreterare Eija Maunu, kommunikationsministeriet
- lagstiftningsråd Lena Andersson, justitieministeriet
- enhetschef Jukka Harjula, Fordonsförvaltningscentralen
- polisråd Teuvo Veijalainen, Rörliga polisen
- forskningschef Sirpa Rajalin, Trafikskyddet.

LAGMOTIONEN

Lagmotionens syfte är att minska rattonykterheten i trafiken. Som ny metod föreslås elektronisk startspärr, dvs. alkolås. Ett alkolås är en apparat försedd med en sensor som registrerar alkoholhalten i utandningsluft. Det hindrar föraren att starta och köra bilen när en bestämd promillegräns, t.ex. 0,5, överskrids. Det är tänkt att den föreslagna villkorliga körrätten i kombination med ett alkolås skall hjälpa många med rattonykterhetsproblem att fortsätta leva normalt liv eller personer som dömts för rattfylleri att ha kvar sin arbetsplats. Därmed kan ett alkolås få avgörande positiva effekter på individnivå.

Utländska undersökningar visar att alkolås i bilar effektivt förebygger återfall i rattonykterhet. I den trafiksäkerhetsplanen för 1997—2000 ingick elektronisk startspärr som en åtgärd för

att minska trafikonykterheten. En arbetsgrupp som haft på sitt ansvar att studera användningen av alkolås föreslår utifrån sin preliminära utredning ett regionalt begränsat försök med alkolås.

Syftet med försöket är att utreda praktiska problem, utvecklingsbehov, kostnadseffektivitet, attityder och acceptabilitet i anknytning till användningen av alkolås. Användarnas rattonykterhet och körbeteende skall följas upp och därefter skall det övervägas om det behövs andra stödåtgärder. Vidare gäller det att bedöma om alkolås skall ställas som villkor för att de som återfallit i rattfylleri skall kunna få sin körrätt tillbaka och om det regionala försöket bör följas upp med ett långvarigt riksomspännande alkolåsprogram.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet konstaterar att rusmedelsmissbruket är ett allvarligt trafiksäkerhetsproblem. Den totala alkoholkonsumtionen har ökat sedan 1995 och under 1990-talet har rattonykterheten orsakat 20 % fler dödsfall än under 1980-talet. Trafikskyddet framhåller att det måste effektiva åtgärder till för att minska rattonykterheten. Enligt lagmotionen är syftet att utreda praktiska problem, utvecklingsbehov, kostnadseffektivitet, attityder och acceptabilitet i anknytning till användningen av alkohol. De sakkunniga som utskottet har hört har antingen varit för eller ställt sig positivt till användningen av alkohol för att förebygga rattonykterhet. Men de anser att försöket inte kan förväntas inverka på trafiksäkerheten. Det finns inga tillförlitliga forskningsdata om alkoholsets säkerhetseffekter och därför bör säkerhetseffekterna utredas också i våra förhållanden.

I trafiksäkerhetsplanen för 1997—2000 föreslogs elektronisk startspärr i sådana personers fordon som upprepade gånger gjort sig skyldiga till rattfylleri för att hindra dem från att köra i berusat tillstånd. Möjligheterna att införa startspärr utreddes av en arbetsgrupp, som föreslog ett försök om saken. Gruppen kom inte med några förslag till författningar i sin rapport, men den föreslog en särskild försökslag. Vidare ansåg den att det behövdes annan lagstiftning också.

I vägtrafiklagen finns bestämmelser om körförbud. Trots att en särskild försökslag är ett genomförbart alternativ kräver den ändringar i vägtrafiklagen och körkortsförordningen. Alkoholset har också andra konsekvenser, t.ex. för registren. Den föreslagna villkorliga körrätten går inte entydigt att passa in i körkortssystemet utifrån arbetsgruppens förslag och förpliktelserna i gemenskapslagstiftningen.

Justitieministeriet uppmärksammar att de förare som deltar i försöket enligt lagmotionen skall svara för kostnaderna för ett alkohol. Detta kan ge upphov till likställighetsproblem efter-

som alla förare inte har lika ekonomiska möjligheter att delta i försöket.

Försöket skall dessutom begränsas regionalt. Grundlagsutskottet har i samband med lagen om förlängning av giltighetstiden för försöksverksamhet med ungdomsstraff ansett att lagen bör stiftas i den ordning som föreskrivs i 73 § grundlagen, eftersom försöket står i strid med likställighetsprincipen i 6 § i grundlagen om det genomförs regionalt begränsat (GrUU 59/2001 rd — RP 210/2001 rd). Justitieministeriet menar att lagstiftningsordningen för lagförslaget i lagmotionen också bör bedömas i ljuset av 6 § i grundlagen.

Vidare har utskottet uppmärksamgjorts på att det finns vissa sakliga och lagtekniska problem med lagmotionen. Försökets målgrupp framgår t.ex. först av 6 § och det är inte heller tillräckligt klart om det är frivilligt att delta i försöket eller inte. Dessutom anser justitieministeriet att deltagarnas lämplighet och hinder för deltagande borde ha angetts tydligare. Också lagförslagets relation till bestämmelserna om körbörbud förblir oklar.

Utifrån utfrågningen av sakkunniga anser utskottet att lagmotionen kräver ytterligare finslipning både i sak och i lagtekniskt hänseende. Försöket förutsätter justeringar i andra lagar, i första hand vägtrafiklagen, men förslag om detta finns inte i motionen. Därför menar utskottet att lagmotionen inte kan godkännas i sin nuvarande form.

Utskottet framhåller att förutsättningarna för försök med villkorlig körrätt bör utredas vidare. Också andra EU-länders erfarenheter och eventuella planer kring elektronisk startspärr inom EU bör kunna nyttiggöras i beredningen. Därför kräver beredningen ytterligare utredningar och en mera omfattande lagstiftning. Utifrån det ovan sagda föreslår utskottet ett uttalande om att regeringen bör utreda möjligheterna att minska rattonykterheten till exempel med hjälp av alkohol (*Utskottets förslag till uttalande*)

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår trafikutskottet

att lagmotionen förkastas och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen låter reda ut möjligheterna att minska rattfylleriet till exempel med hjälp av alkolås.

Helsingfors den 8 november 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Erkki Pulliainen /gröna
medl. Klaus Bremer /sv
Jyri Häkämies /saml
Erkki Kanerva /sd
Saara Karhu /sd
Risto Kuisma /sd
Eero Lämsä /cent
Raimo Mähönen /sd

Tero Mölsä /cent
Markku Rossi /cent
Ismo Seivästö /kd
Timo Seppälä /saml
Harry Wallin /sd
Lasse Virén /saml
Raimo Vistbacka /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Mika Boedeker.